

پرخاشگری را به صورت فیزیکی یا کلامی ابراز کرده و دختران آن را بیشتر در رفتارهای بین فردی به صورت قهر کردن بروز می دهند (۱۹)؛ اما آنچه باعث توجه محققان به رفتار پرخاشگرانه در نوجوانان می شود، آثار نامطلوب پرخاشگری بر حالت درون فردی و بین فردی افراد است که می تواند منجر به ایجاد تصویر منفی در همسالان و آموزگاران، طرد شدن از سوی همسالان و افت تحصیلی گردد (۲۰). به علاوه پرخاشگری حتی می تواند با تحمیل هزینه های درمانی و کاهش حاصلمندی افراد در جامعه، بار سنگینی را به جوامع وارد آورد (۱۷). همان طور که اشاره شد، تغییرات به وجود آمده در هنگام بلوغ می تواند با مشکلات بسیاری در نوجوانان همراه باشد، به خصوص تغییرات جسمانی ناشی از بلوغ که می تواند زمینه ساز پریشانی های تصویر بدن و اختلالات روانی چون پرخاشگری باشد و به دنبال آن سلامت عمومی نوجوان را تحت تأثیر قرار دهد. به علاوه، مروری بر مطالعات، نشان می دهد که پژوهش های متعددی عوامل مرتبط با ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری در نوجوانان را به طور جداگانه مورد بررسی قرار داده اند اما تاکنون شاهد مطالعه ای در زمینه بررسی تحلیلی ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری در دانش آموزان نبوده ایم. لذا در مطالعه حاضر، پژوهشگران بر آن شدند تا به بررسی تحلیلی ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری در دانش آموزان دبیرستانی دختر و پسر شهر آبادان بپردازند و با انعکاس نتایج حاصل از تحقیق، زمینه ای لازم را در راستای برنامه ریزی و تحت کنترل درآوردن این عوامل خطر ساز فراهم آورند.

مواد و روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی تحلیلی است که پس از تصویب در شورای پژوهشی دانشکده علوم پزشکی آبادان و کسب اجازه از مسئولین اداره ی آموزش و پرورش شهرستان آبادان، در جامعه ی دانش آموزان دبیرستان های دولتی دخترانه و پسرانه شهر آبادان در سال ۱۳۹۴ انجام شده است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان محاسبه شد، از آنجاکه بر اساس جدول مورگان برای جامعه ی آماری ۴۵۰۰ نفری (تعداد دانش آموزان دبیرستان های دولتی شهر آبادان) ۳۵۱ نفر نمونه کافی است، بنابراین حجم نمونه با توجه به احتمال ریزش، به ۴۵۰ نفر افزایش داده شد. نمونه ها با روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای از میان دانش آموزان پایه ی اول تا چهارم دبیرستان های دخترانه و پسرانه ی شهر آبادان انتخاب شدند، بدین ترتیب که ابتدا شهر آبادان بر اساس موقعیت جغرافیایی به پنج منطقه ی شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز تقسیم شد و هر منطقه به عنوان یک خوشه در نظر گرفته شد، سپس لیست مدارس در هر منطقه تهیه و بر اساس تعداد مدارس در هر خوشه سهم هر یک از مناطق مشخص شد. در مجموع ۱۰ مدرسه به طور تصادفی انتخاب

۳۵-۸۱ درصد و در نوجوانان پسر ۵۵-۱۶ درصد می باشد (۴). در دوران بلوغ، چون تغییرات هنجارهای فیزیکی و جسمی مانند افزایش وزن، در تقابل با ایدئال خواهی در رابطه با جذابیت فیزیکی قرار می گیرد، بنابراین نارضایتی نسبت به ظاهر فیزیکی افزایش می یابد (۵). در حقیقت، زیبایی و اهمیت بدن عاملی است که نوجوان را به سوی نارضایتی از ظاهر و ناسازگاری های روانی سوق می دهد (۶) که می تواند پیامدهای عمیق و تحمل ناپذیری داشته باشد (۷). عوامل متعددی می تواند در نارضایتی از تصویر بدنی مؤثر باشد، از جمله در مطالعه ی Ackard & Peterson مشخص شد که اضافه وزن مربوط به بلوغ در نوجوانان منجر به نارضایتی از تصویر بدن و رفتارهای مرتبط با آن می شود (۸). مطالعه ی Lee و همکاران در چین نیز نشان داد که تنها کم تر از نیمی از کودکان و نوجوانان مورد مطالعه، نسبت به وزن خود ابراز رضایت داشتند و اکثراً نسبت به اضافه وزن و یا کمبود وزن خویش تصوراتی غیرواقعی داشتند (۹). در حقیقت نوجوانانی که بین تصویر بدنی واقعی و آرمانی خود تفاوت هایی احساس می کنند، این ناهمخوانی را درونی می کنند و نارضایتی ایجاد شده از این ناهمخوانی منجر به کاهش عزت نفس و افزایش افسردگی و اضطراب در آنان شده و در نهایت به سلامت روانی فرد آسیب می رساند (۱۰). تحقیقات، ارتباط عدم رضایت از تصویر ذهنی بدنی با اضطراب، استرس، فوبی اجتماعی، مصرف سیگار و الکل، اختلالات تغذیه ای، افکار وسواسی را به اثبات رسانده اند (۱۱). برخی مطالعات نیز بیانگر وجود ارتباط بین تصویر بدنی و اضطراب اجتماعی در نوجوانان هستند (۱۳). به علاوه، نتایج برخی تحقیقات نیز حاکی از آن است که تغییرات جسمی و روحی ناشی از بلوغ و تغییر تصویر ذهنی دختران در سن بلوغ، می تواند با پرخاشگری در آنان مرتبط باشد (۱). همان طور که اشاره شد تحقیقات فوق بیانگر وجود ارتباط بین ترس از تصویر بدنی و عوامل متعددی است که در این میان پرخاشگری جایگاه ویژه ای دارد، چراکه پرخاشگری از جمله مشکلاتی است که در سنین نوجوانی بیشترین شیوع و بروز را دارد (۱۴، ۱۵) و از شاخص های مهم در برخی اختلالات روانی همچون اختلال شخصیت ضد اجتماعی به شمار می آید که حتی می تواند با بروز بیماری های جسمی در فرد مرتبط باشد (۱۶). رفتار پرخاشگرانه معمولاً می تواند با خشونت و آسیب های عمدی همراه باشد و می توان آن را از معضلات مهم در سلامت عمومی برشمرد (۱۷). به نقل از امیدیان، مطالعات انجام شده بر دانش آموزان دبیرستانی آمریکا نشان داده است که ۲۸ درصد پسرها و ۷ درصد دخترها در طول یک ماه مطالعه، در نزاع فیزیکی درگیر بوده اند (۱۸) البته، برخی از محققان بر این باورند که جنسیت در ابراز پرخاشگری تأثیری ندارد و تنها شیوه ی ابراز رفتار پرخاشگرانه در دو جنس با هم متفاوت است به طور مثال پسران

شد، سپس تعداد نمونه‌ها در هر مدرسه با استفاده از فرمول زیر محاسبه گردید:

$$450 \times \frac{\text{تعداد کل دانش‌آموزان در مدرسه } x}{\text{تعداد کل دانش‌آموزان مدارس منتخب}} = \text{تعداد نمونه از مدرسه } x$$

در هر یک از مدارس نیز به‌طور تصادفی از هر پایه و رشته‌ی تحصیلی، یک کلاس انتخاب شد و دانش‌آموزان آن کلاس دعوت به مطالعه شدند. معیارهای ورود به مطالعه شامل: عدم ابتلا به بیماری‌های جسمی مزمن، عدم ابتلا به بیماری‌های اعصاب و روان (بر اساس اطلاعات موجود در پرونده‌ی دانش‌آموزان)، عدم استفاده از داروهای روان‌گردان، عدم وجود معلولیت جسمی یا آسیب‌های فیزیکی نظیر سوختگی و پارگی آشکار. معیارهای خروج از مطالعه شامل: عدم تکمیل پرسشنامه به‌طور کامل توسط دانش‌آموزان. در ابتدا ضمن هماهنگی با اداره‌ی آموزش و پرورش و مسئولین مدارس موردنظر و بیان هدف پژوهش برای مسئولین و دانش‌آموزان و تکمیل فرم اخلاقی و رضایت آگاهانه، از دانش‌آموزان واجد شرایط جهت شرکت در مطالعه دعوت به عمل آمد، سپس فرم اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه ترس از تصویر بدنی لیتلتون و پرسشنامه پرخاشگری آیزنک جهت تکمیل در اختیار آنان قرار داده شد: (۱) فرم اطلاعات دموگرافیک شامل سؤالاتی در زمینه‌ی: سن، جنس، قد، وزن، پایه‌ی تحصیلی، رشته‌ی تحصیلی، معدل سال گذشته، سطح سواد پدر و مادر، شغل پدر و مادر، میزان درآمد ماهیانه خانواده، تعداد فرزندان خانواده، چندمین فرزند بودن و سن قاعدگی دختران بود که روایی آن به روش اعتبار محتوا توسط اعضای هیئت‌علمی دانشکده پرستاری مورد تأیید قرار گرفت. (۲) پرسشنامه‌ی ترس از تصویر بدنی لیتلتون نیز که به بررسی نگرانی فرد از ظاهرش می‌پردازد، برای نخستین بار توسط لیتلتون و همکاران ساخته و اعتباریابی شد. این پرسشنامه شامل ۱۹ سؤال است و دانش‌آموزان در پاسخ به هر سؤال باید به یک مقیاس ۵ درجه لیکرتی پاسخ دهند که طیف پاسخ‌ها به‌صورت: ۱) (هرگز)، ۲) (به‌ندرت)، ۳) (گاهی)، ۴) (اغلب)، ۵) (همیشه) می‌باشد. نمره‌ی کل پرسشنامه بین ۱۹ تا ۹۵ متغیر بوده که نمرات بالاتر بیانگر نارضایتی بیشتر از تصویر بدنی است، این ابزار دو عامل دارد که عامل اول نارضایتی از ظاهر، واریس کردن و مخفی شدن نقایص ادراک‌شده را در بر می‌گیرد و عامل دوم تداخل نگرانی درباره‌ی ظاهر را در عملکرد اجتماعی فرد نشان می‌دهد. لیتلتون و همکاران ضریب آلفای کرونباخ این ابزار را برای کل سؤالات، عامل اول و عامل دوم به ترتیب ۰/۹۳، ۰/۹۲، ۰/۷۶ گزارش کردند (۲۱). پایایی این ابزار در ایران نیز در مطالعه‌ی بساک نژاد و غفاری (۲۲) ۰/۹۵ و در مطالعه‌ی محمدی و سجادی ۰/۸۴ برآورد شده است (۲۳). در مطالعه‌ی حاضر نیز پایایی ۰/۷۸ برای این ابزار محاسبه

شد. (۳) پرسشنامه پرخاشگری آیزنک که توسط آیزنک تهیه شده است، شامل ۳۰ سؤال در زمینه پرخاشگری است که ۲۰ سؤال آن پاسخ مثبت و ۱۰ سؤال آن پاسخ منفی دارد. این پرسشنامه آیتم‌های تهاجم، کینه‌ورزی، خشم و احساسات افراد را نسبت به موقعیت‌های مختلف می‌سنجد و گزینه‌ها به‌گونه‌ای تنظیم شده که در مقابل هر سؤال سه گزینه وجود دارد: بله نمی‌دانم و خیر. در صورتی که مورد سؤال مطابق با روحیات آزمودنی باشد علامت "بلی"، در صورت مطابق نبودن مورد سؤال با روحیات آزمودنی علامت "خیر" و در صورت ممتنع بودن پاسخ گزینه "نمی‌دانم" را مشخص نماید. اگر پاسخ سؤال مثبت باشد و آزمودنی نیز به آن پاسخ (بلی) بدهد، نمره ۲ دریافت خواهد کرد، اگر پاسخ (نمی‌دانم) بدهد نمره ۱ و اگر پاسخ (خیر) بدهد نمره ۰ خواهد گرفت. در مورد سؤالاتی که پاسخ سؤال منفی است به همین شیوه عمل خواهد شد، یعنی اگر آزمودنی پاسخ (خیر) بدهد، نمره ۲، اگر پاسخ (نمی‌دانم) بدهد نمره ۱ و اگر پاسخ (بلی) بدهد نمره ۰ دریافت خواهد کرد. نمره کل پرسشنامه بین ۰ تا ۶۰ متغیر است و نمرات بالای ۲۰ بیانگر پرخاشگری است (۲۴). این ابزار در مطالعات داخلی متعددی مورداستفاده قرار گرفته است. در پژوهش درتاج و همکاران پایایی آن ۰/۷۴ به دست آمد (۲۵). در پژوهش کرمی و همکاران نیز آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۶۸ محاسبه شد (۱۹)؛ و در مطالعه‌ی حاضر پایایی این ابزار با آلفای کرونباخ ۰/۷۴ برآورد شد.

پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، در پایان دانش‌آموزانی که پرسشنامه‌ها را به‌طور کامل تکمیل نکرده بودند از مطالعه خارج شدند و جهت آنالیز داده‌ها از آمار توصیفی شامل: فراوانی، درصد، میانگین، انحراف معیار و آزمون‌های آمار تحلیلی شامل Independent t-test و ضریب همبستگی پیرسون در نرم‌افزار SPSS ویرایش ۱۹، استفاده شد. (سطح معنی‌داری آماری $P < 0.05$ در نظر گرفته شد). لازم به ذکر است که موازین اخلاق در پژوهش از جمله اخذ مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه (به شماره ۹3u-032)، دادن اختیار به کلیه‌ی دانش‌آموزان جهت کناره‌گیری از شرکت در پژوهش، اطمینان دادن به شرکت‌کنندگان در زمینه‌ی محرمانه ماندن اطلاعات و گزارش نهایی نتایج به‌طور کلی، لحاظ گردید.

یافته‌ها

در این پژوهش از میان ۴۵۰ دانش‌آموز شرکت‌کننده، ۳۵۷ نفر پرسشنامه‌ها را به‌طور کامل تکمیل کردند. دامنه‌ی سنی شرکت‌کنندگان ۱۴ تا ۱۹ سال با میانگین ۱۶/۳۱ سال و انحراف معیار ۱/۰۱ بود. دانش‌آموزان شامل ۱۹۵ پسر (۵۴/۶ درصد) و ۱۶۲ دختر (۴۵/۴ درصد) بودند. متوسط نمایه‌ی بدنی آنان ۲۱/۴۱ با انحراف معیار ۴/۷ بود. از نظر پایه‌ی تحصیلی ۲۲/۷ درصد کلاس اول، ۳۵

میزان درآمد ماهیانه‌ی خانواده در بیشتر دانش‌آموزان (۳۵/۹ درصد) بین ۱ تا ۲ میلیون تومان بود. اکثراً (۳۹/۲ درصد) در خانواده‌ای با بیش از ۳ فرزند زندگی می‌کردند. اکثر دانش‌آموزان (۳۸/۴ درصد) فرزند اول خانواده بودند و در دانش‌آموزان دختر متوسط سن قاعدگی ۱۲ سال با انحراف معیار ۱/۳ بود (جدول ۱).

درصد کلاس دوم، ۳۰ درصد کلاس سوم و ۱۲/۳ درصد کلاس چهارم بودند. ۲۹ درصد از دانش‌آموزان رشته‌ی ریاضی، ۴۱/۷ درصد تجربی و ۲۹/۳ درصد انسانی بودند. میانگین معدل شرکت‌کنندگان ۱۷/۲ با انحراف معیار ۱/۶ بود. در اکثر دانش‌آموزان سطح سواد پدر (۳۰ درصد) و سطح سواد مادر (۲۶ درصد) متوسطه بود. اکثراً " شغل پدر آزاد (۴۵/۴ درصد) و شغل مادر خانه‌دار (۸۳/۲ درصد) بود.

جدول (۱): اطلاعات جمعیت شناختی دانش‌آموزان به تفکیک جنسیت

متغیر	دختر (تعداد: ۱۶۲)	پسر (تعداد: ۱۹۵)	کل (تعداد: ۳۵۷)
سن	۱۶/۱±۱ (میانگین ± انحراف معیار)	۱۶/۴±۰/۹	۱۶/۳±۱
جنس	۱۶۲ (۴۵/۴٪)	۱۹۵ (۵۴/۶٪)	۳۵۷ (۱۰۰٪)
نمایه توده بدنی	۲۰/۶±۳/۹ (میانگین ± انحراف معیار)	۲۲±۵/۱	۲۱/۴±۴/۷
پایه تحصیلی			
اول	۴۸ (۲۹/۶٪)	۳۳ (۱۶/۹٪)	۸۱ (۲۲/۷٪)
دوم	۴۵ (۲۷/۸٪)	۸۰ (۴۱٪)	۱۲۵ (۳۵٪)
سوم	۴۴ (۲۷/۲٪)	۶۳ (۳۲/۳٪)	۱۰۷ (۳۰٪)
چهارم	۲۵ (۱۵/۴٪)	۱۹ (۹/۷٪)	۴۴ (۱۲/۳٪)
رشته تحصیلی			
ریاضی	۱۲ (۱۰/۵٪)	۶۸ (۴۲٪)	۸۰ (۲۹٪)
تجربی	۴۹ (۴۳٪)	۶۶ (۴۰/۷٪)	۱۱۵ (۴۱/۷٪)
انسانی	۵۳ (۴۶/۵٪)	۲۸ (۱۷/۳٪)	۸۱ (۲۹/۳٪)
معدل	۱۷/۷±۱/۶ (میانگین ± انحراف معیار)	۱۶/۷±۱/۵	۱۷/۲±۱/۶
سطح سواد پدر			
بی سواد	۳ (۱/۹٪)	۱۰ (۵/۱٪)	۱۳ (۳/۶٪)
ابتدایی	۳۰ (۱۸/۵٪)	۲۲ (۱۱/۳٪)	۵۲ (۱۴/۶٪)
راهنمایی	۵۲ (۳۲/۱٪)	۴۰ (۲۰/۵٪)	۹۲ (۲۵/۸٪)
متوسطه	۴۷ (۲۹٪)	۶۰ (۳۰/۸٪)	۱۰۷ (۳۰٪)
دانشگاهی	۳۰ (۱۸/۵٪)	۶۳ (۳۲/۳٪)	۹۳ (۲۶/۱٪)
سطح سواد مادر			
بی سواد	۷ (۴/۳٪)	۲۲ (۱۱/۳٪)	۲۹ (۸/۱٪)
ابتدایی	۵۱ (۳۱/۵٪)	۳۷ (۱۹٪)	۸۸ (۲۴/۶٪)
راهنمایی	۴۵ (۲۷/۸٪)	۳۶ (۱۸/۵٪)	۸۱ (۲۲/۷٪)
متوسطه	۳۸ (۲۳/۵٪)	۵۸ (۲۹/۷٪)	۹۶ (۲۶/۹٪)
دانشگاهی	۲۱ (۱۳٪)	۴۲ (۲۱/۵٪)	۶۳ (۱۷/۶٪)
شغل پدر			
آزاد	۸۴ (۵۱/۹٪)	۷۸ (۴۰٪)	۱۶۲ (۴۵/۴٪)
کارگر	۱۴ (۸/۶٪)	۳۲ (۱۶/۴٪)	۴۶ (۱۲/۹٪)
کارمند	۳۹ (۲۴/۱٪)	۵۸ (۲۹/۷٪)	۹۷ (۲۷/۲٪)
بازنشسته	۱۲ (۷/۴٪)	۲۰ (۱۰/۳٪)	۳۲ (۹٪)

متغیر	دختر (تعداد: ۱۶۲)	پسر (تعداد: ۱۹۵)	کل (تعداد: ۳۵۷)
بیکار	(۸/۱)۱۳	(۳/۶)۷	(۵/۴)۲۰
شغل مادر			
آزاد	(۸/۶)۱۴	(۴/۶)۹	(۶/۴)۲۳
کارگر	(۰/۶)۱	(۲/۶)۵	(۱/۷)۶
کارمند	(۴/۳)۷	(۱۱/۸)۲۳	(۸/۴)۳۰
بازنشسته	(۰/۰)۰	(۰/۵)۱	(۰/۳)۱
خانه‌دار	(۸۶/۴)۱۴۰	(۸۰/۵)۱۵۷	(۸۳/۲)۲۹۷
درآمد ماهیانه‌ی خانواده			
زیر ۵۰۰ هزار تومان	(۲۹/۶)۴۸	(۱۳/۳)۲۶	(۲۰/۷)۷۴
۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون تومان	(۳۰/۹)۵۰	(۲۲/۱)۴۳	(۲۶/۱)۹۳
۱ تا ۲ میلیون تومان	(۲۳/۵)۳۸	(۴۶/۲)۹۰	(۳۵/۲)۱۲۸
بیش از ۲ میلیون تومان	(۱۶)۲۶	(۱۸/۵)۳۶	(۱۷/۴)۶۲
تعداد فرزندان خانواده			
۱ فرزند	(۵/۶)۹	(۳/۶)۷	(۴/۵)۱۶
۲ فرزند	(۱۹/۱)۳۱	(۲۵/۶)۵۰	(۲۲/۷)۸۱
۳ فرزند	(۳۳/۳)۵۴	(۳۳/۸)۶۶	(۳۳/۶)۱۲۰
بیش از ۳ فرزند	(۴۲)۶۸	(۳۶/۹)۷۲	(۳۹/۲)۱۴۰
رتبه‌ی فرزند در خانواده			
فرزند اول	(۳۳/۳)۵۴	(۴۲/۶)۸۳	(۳۸/۴)۱۳۷
فرزند دوم	(۳۰/۲)۴۹	(۳۰/۸)۶۰	(۳۰/۵)۱۰۹
فرزند سوم	(۱۸/۵)۳۰	(۱۱/۸)۲۳	(۱۴/۸)۵۳
بیشتر	(۱۷/۹)۲۹	(۱۴/۹)۲۹	(۱۶/۲)۵۸
سن قاعدگی در دختران	۱۲±۱/۳	-	-
	(میانگین ± انحراف معیار)		

بر اساس مقیاس پرخاشگری آیزنک نیز مشخص شد که میانگین پرخاشگری در دختران ۳۰/۱ با انحراف معیار ۸/۳ و در پسران ۲۷/۹ با انحراف معیار ۷/۲ بود. نتایج حاصل از آنالیز آماری با استفاده از Independent t-test هم نشان داد که بین میزان پرخاشگری با جنسیت دانش‌آموزان ارتباط معنی‌دار وجود داشت ($P=0/008$)، به طوری که میزان پرخاشگری در دختران بیشتر از پسران بود (جدول ۲).

یافته‌ها همچنین نشان داد که بر اساس مقیاس ترس از تصویر بدنی لیتلتون، دامنه‌ی ترس از تصویر بدنی در دانش‌آموزان بین ۱۹ تا ۸۹ متغیر بوده، به طوری که میانگین ترس از تصویر بدنی در دختران ۴۲/۵ با انحراف معیار ۱۳/۹ و در پسران ۳۸/۹ با انحراف معیار ۱۰/۵ بود. به علاوه، نتایج حاصل از آنالیز آماری با استفاده از Independent t-test هم نشان داد بین ترس از تصویر بدنی و جنسیت ارتباط معنی‌دار دیده شد ($P=0/001$). به گونه‌ای که میزان ترس از تصویر بدنی در دختران نسبت به پسران بیشتر بود.

جدول (۲): ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری در دانش‌آموزان به تفکیک جنسیت

متغیر	دختر (انحراف معیار ± میانگین)	پسر (انحراف معیار ± میانگین)	آزمون آماری	p-value
ترس از تصویر بدنی	۴۲/۵ ± ۱۳/۹	۳۸/۹ ± ۱۰/۵	t مستقل	۰/۰۰۱
پرخاشگری	۳۰/۱ ± ۸/۳	۲۷/۹ ± ۷/۲	t مستقل	۰/۰۰۸

پرخاشگری در دختران ارتباط معنی دار وجود نداشت، این ارتباط در دانش آموزان پسر نیز معنی دار نبود (جدول ۳).

همچنین، نتایج حاصل از آنالیز آماری با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین ترس از تصویر بدنی و

جدول (۳): ارتباط ترس از تصویر بدنی با پرخاشگری در دانش آموزان به تفکیک جنسیت

متغیر	دختر	آزمون آماری	p-value	پسر	آزمون آماری	p-value
ترس از تصویر بدنی	۴۲/۵±۱۳/۹	ضریب	۰/۲۳	۳۸/۹±۱۰/۵	ضریب همبستگی	۰/۲۵
پرخاشگری	۳۰/۱±۸/۳	همبستگی		۲۷/۹±۷/۲	پیرسون	

بحث و نتیجه گیری

با توجه به این که بلوغ جسمی و روحی، بحرانی جدی در نوجوانان است و تغییرات ناشی از آن می تواند زمینه ساز پریشانی های تصویر بدن و اختلالاتی چون پرخاشگری باشد، لذا در این پژوهش پژوهشگران به بررسی تحلیلی ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری در دانش آموزان دبیرستانی پرداخته اند.

یافته ها نشان می دهد که میانگین ترس از تصویر بدنی در دختران ۴۲/۵ و در پسران ۳۸/۹ است و تحلیل های آماری در مقایسه ی دو جنس بیانگر وجود ترس از تصویر بدنی بالاتر در دختران به طور معنی دار می باشد. نتایج مطالعه ی Safir و همکاران هم راستا با مطالعه ی حاضر نشان داد که زنان نسبت به مردان ناراضی تری از بدن خود دارند (۲۶)، Santana و همکاران نیز در مطالعه ی خود گزارش کردند که ناراضی تری از تصویر بدن در نوجوانان ۱۹/۵٪ می باشد که میزان آن به تفکیک در دختران ۲۶/۶٪ و در پسران ۱۰٪ بوده است (۴). در خصوص تبیین این یافته می توان اظهار داشت، توجه مفرط زنان نسبت به بدن تأثیر منفی و پایداری بر نگرش آنان بر بدنشان می گذارد. همان طور که می دانیم امروزه با تبلیغات وسیع رسانه ای روبرو هستیم که بر جنبه های زیبایی زنان تأکید می ورزند و با تبلیغاتی که درباره ی شکل بدن ارائه می دهند، بر میزان توجه و احساس فرد به خود تأثیر گذاشته و به تدریج زمینه ی نگرانی از تصویر بدن را در زنان فراهم می آورند. به علاوه در دوران نوجوانی نیز به دلیل تغییرات ناشی از بلوغ توجه به بدن نمود بیشتری می یابد و نوجوانان، هنرپیشه ها و کانال های مد ماهواره ای را الگوی خود قرار می دهند که این مسئله می تواند عاملی خطرناک برای تأیید و قبول نگرانی های مرتبط با وزن در دختران باشد؛ اما مغایر با نتایج مطالعه ی ما، مطالعه ی Algars و همکاران نشان می دهد که زنان نسبت به مردان ناراضی تری از بدن خود دارند (۲۷) و مطالعه ی حیدری و خدادادی حاکی از معنی دار نبودن میزان ترس از تصویر بدنی در دانشجویان دختر و پسر می باشد (۲۸). البته

علت وجود مغایرت بین نتایج این مطالعات می تواند به دلیل استفاده از ابزارهای متفاوت جهت سنجش ترس از تصویر بدنی در افراد مورد مطالعه و همچنین متفاوت بودن گروه های سنی مورد مطالعه باشد.

از نتایج دیگر مطالعه ی حاضر تعیین میزان نمره ی پرخاشگری در دانش آموزان بود که مشخص شد میانگین نمره ی پرخاشگری در دختران ۳۰/۱ و در پسران ۲۷/۹ است که حاکی از وجود پرخاشگری در هر دو جنس می باشد و در مقایسه ی دو جنس با هم نمره ی پرخاشگری در دختران به طور معنی داری بیشتر از پسران می باشد. این نتایج با نتایج برخی پژوهش ها در زمینه ی تأثیر فاکتور جنسیت بر پرخاشگری نوجوانان هم راستا می باشد از جمله نتایج تحقیق Nichols و همکاران بر روی دانش آموزان در نیویورک نشان می دهد که دختران پایه ی ششم و هفتم نسبت به پسران پرخاشگری بیشتری دارند (۲۹)، این در حالی است که محمدی و همکاران در تحقیق خود عدم وجود ارتباط معنی دار بین جنسیت و پرخاشگری در دانش آموزان را گزارش کرده اند (۳۰). نتایج مطالعه ی ترشیزی و سعادتجو (۱) و مطالعه ی Silva و همکاران (۳۱) نیز بیانگر میزان پرخاشگری بیشتر در پسران نسبت به دختران می باشد. بدون شک امری بدیهی است که رفتارهای پرخاشگرانه با نقش جنس پسرانه گره خورده است به طوری که پسران برای بیان احساسات خصمانه ی خود، آزادی بیشتری دارند و غلبه ی جنبه ی جسمی پرخاشگری در پسران با پشتوانه ی قدرت جسمانی آن ها که از آثار تربیت روان شناختی و جسمانی است تسهیل می گردد اما وجود این تفاوت در نتایج را شاید بتوان به تفاوت های فرهنگی، اجتماعی و همچنین محدوده ی گروه سنی مورد مطالعه مرتبط دانست.

همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که بین ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری به طور کلی و به تفکیک در دو جنس ارتباط وجود ندارد. در این زمینه مطالعه ای که ارتباط بین ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری را در نوجوانان مورد بررسی قرار داده باشد در دسترس

دبیرستانی دختر و پسر شهر آبادان می‌باشد و هرچند تجزیه و تحلیل - های آماری حاکی از عدم وجود ارتباط معنی‌دار بین ترس از تصویر بدنی با پرخاشگری در دانش‌آموزان دبیرستانی است اما با توجه به حساسیت بالای شرایط دوران نوجوانی و تأثیرپذیری این افراد، ضرورت توجه به وجود مشکلاتی از این قبیل، انجام بررسی‌های اپیدمیولوژیکی بیشتر، ارائه راهکارهای مناسب از جمله ارتقا بهداشت روان و اعتماد به نفس، آموزش مهارت‌های کنترل خشم و فراهم آوردن محیط‌های تفریحی سالم برای نوجوانان به منظور کاهش این مشکلات نمایان می‌گردد. به علاوه لازم است در آینده آسیب‌شناسی و سایر عوامل احتمالی مرتبط با این فاکتورها جهت درک صحیح و همه جانبه این موضوع مهم نیز با دقت مورد شناسایی قرار گیرد و در برنامه‌ریزی‌های بهداشت روان مختص به این گروه سنی، پرداختن به این مشکلات جایگاه ویژه‌ای داشته باشد. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به وضعیت روحی روانی دانش‌آموزان شرکت‌کننده در هنگام تکمیل پرسشنامه اشاره نمود که کنترل آن توسط پژوهشگران امکان‌پذیر نبود، به علاوه با توجه به این‌که پژوهش حاضر در میان دانش‌آموزان دبیرستان‌های دولتی شهر آبادان انجام شده است لذا باید در تعمیم یافته‌ها به سایر گروه‌های سنی، یا فرهنگ و محیط متفاوت احتیاط لازم را به عمل آورد.

تشکر و قدردانی

لازم به ذکر است که این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی مصوب دانشکده علوم پزشکی آبادان می‌باشد، لذا پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که از حمایت‌های مالی معاونت پژوهشی دانشکده و همکاری اداره‌ی آموزش و پرورش شهرستان آبادان و همچنین کلیه عزیزانی که در به انجام رسیدن این پژوهش ما را یاری نمودند صمیمانه قدردانی نمایند.

References:

1. Torshizi M, Saadatjoo SA. Aggressiveness and the related issue in secondary school students in Birjand. *Modern care scientific Quarterly of Birjand Nurs Midwifery Fac* 2012; 9(4): 355-63. (Persian)
2. Ataie-Moghanloo V, BassakNejzhad S, Mehrabizadeh Honarmand M, Ataie Moghanloo R, Ataie Moghanloo S. The Effect of Puberty Mental Health Training on Aggression and Fear of Body

نیست اما مطالعات متعددی به بررسی عوامل مرتبط با ترس از تصویر بدنی یا پرخاشگری به‌طور جداگانه پرداخته‌اند، از جمله در مطالعه‌ی دهقانی و همکاران (۱۱) و مطالعه‌ی Xu و همکاران (۳۲) گزارش شده است که بین رضایت از تصویر ذهنی بدن دختران نوجوان با نمایه توده بدنی ارتباط وجود دارد به‌طوری‌که نوجوانانی که نمایه توده بدنی طبیعی و لاغر دارند رضایت بیشتری از ظاهر و نگرانی کم‌تری در مورد وزن خود دارند. همچنین در مطالعه‌ی Santana و همکاران مشخص شد که صرف‌نظر از جنسیت، شیوع ناراضی‌تی از تصویر بدنی در میان نوجوانان دارای اضافه‌وزن و چاق بیشتر است و مهم‌ترین عامل ناراضی‌تی از تصویر بدن، فاکتورهای بیولوژیکی و رفتاری در نوجوانان بوده است (۴). از سوی دیگر نتایج مطالعه‌ی محمدی و همکاران در دختران دبیرستانی شیراز نشان داده است که بین نگرانی از تصویر بدن و اضطراب اجتماعی همبستگی مستقیم وجود دارد (۲۳). گلپان و همکاران نیز در مطالعه‌ی خود نشان دادند که بین تصویر بدنی دختران نوجوان چاق با افسردگی، اضطراب و تنش ارتباط معنی‌دار منفی وجود دارد به‌گونه‌ای که با کاهش امتیاز رضایت از تصویر بدن، امتیاز افسردگی، اضطراب و تنش در دختران چاق افزایش می‌یابد و دختران چاق در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به افسردگی و اضطراب قرار دارند (۳۳) که نشان می‌دهد مسائل روانی در دوران نوجوانی به دقت باید مورد توجه قرار گیرد. البته مغایر با نتایج مطالعات ذکر شده، نتایج مطالعه‌ی Pimenta و همکاران حاکی از عدم وجود ارتباط معنی‌دار بین اختلال در تصویر بدن و افسردگی در نوجوانان است (۳۴) و از آنجاکه افسردگی همچون پرخاشگری در دسته‌ی اختلالات روان قرار می‌گیرند بنابراین با احتیاط می‌توان گفت نتایج این مطالعه تا حدودی هم‌راستا با نتایج مطالعه‌ی ما می‌باشد.

به‌طور کلی نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که وجود ترس از تصویر بدنی و پرخاشگری از جمله مشکلات موجود در دانش‌آموزان

- Image in Male Second Grade High School Student Ahwaz. *Health J* 2013; 5(2): 138-48. (Persian)
3. Izaadi A, Karimi J, Rahmani M. Psychometric analysis of Persian version of body image flexibility questionnaire (BI-AAQ) among university students. *Hayat J* 2013; 19(3): 56-69. (Persian)
 4. Santana M, Silva RCR, Assis AMO, Raich M, Machado M, Pinto EJ, et al. Factors associated with body image dissatisfaction among adolescents in

- public student in Salvador, Brazil. *Nutr hosp* 2013; 28(3): 747-55.
5. Lawler M, Nixon E. Body dissatisfaction among adolescent boys and girls: the effects of body mass, peer appearance culture and internalization of appearance ideals. *J Youth Adolesc* 2011; 40(1): 59-71.
 6. De-Sousa SM. Body image and obesity in adolescence: A comparative study of social demographic, psychological and behavioral aspects. *Span J Psychol* 2008; 11(2): 551-63.
 7. Hampel P, Petermann G. Perceived stress, coping and adjustment in adolescents. *J Adolescent Health* 2006; 38(1): 409-15.
 8. Ackard DM, Peterson CB. Association between puberty and disordered eating, body image and other psychological variables. *Int J Eat Disord* 2001; 29(2): 187-94.
 9. Li Y, Hu X, Ma W, Wu J, Ma G. Body image perception among Chinese children and adolescents. *Body Image* 2005; 2(1): 91-103.
 10. Gilliland MJ, Windle M, Grunbaum JA. Body image and children's mental health related behaviors: Results from the healthy passages study. *J Pediatr Psychol* 2007; 32(1): 1-12.
 11. Dehghani M, Chehrzad MM, Jafarasl M, Soleimani R. relation between fear of body image and sociocultural attitudination in Rasht teenager girls. *Hamedan Nurs Midwifery Fac J* 2013; 20(3): 26-34. (Persian)
 12. Khosropour F, Sharifpour Z, Ebrahimejad GH. The Relationship of Neurotic Perfectionism and Obsessive Thoughts with Body Image Dissatisfaction among Female Diet Applicants. *Journal of Kerman University of Medical Sciences* 2016; 23(2): 194-203. (Persian)
 13. Blasi MD, Cavani P, Pavia L, Baido RL, Grutta SL, Schimmenti A. The relationship between self-Image and social anxiety in adolescence. *Child Adolesc Mental Health* 2015; 20(2): 74-80.
 14. Karahmadi M, Esmaili Dahaghi N. Aggression and some of Its Demographic Correlates in Nurses of Pediatric Wards in Hospitals Affiliated to Isfahan Medical University. *J Res Behav Sci* 2007; 5(1): 33-37. (Persian)
 15. Khoushhal Dastjerdi J, Arman S. A comparative study of aggression in the coldest and warmest area of Isfahan province. *Geographical Res* 2005; 20(3): 30-49. (Persian)
 16. Sayyarpour SM, Hazavehi SMM, Ahmadpanah M, Moini B, Moghimbeygi A. Relationship between aggression and concepted self-efficacy in high-school students in Hamedan. *J Hamedan Nurs Midwifery Fac* 2011; 19(2): 16-23. (Persian)
 17. Vakili V, Zarifian A, Movahedianfar F, Bijari M, Ziaee M. Prevalence of aggressive behaviors among the general population of Mashhad-Iran. *J Fundament Mental Health* 2016; 18(3): 139-44. (Persian)
 18. Omidian M, Sharifi A, Dehkordi M. effect of cognitive group therapy by Michel-fredy method on decline aggression of high school students. *Products Psychol J* 2014; 4(1): 187-202. (Persian)
 19. Heinonen K, Raikkonen K. Self-esteem in early and late adolescence predicts dispositional optimism-pessimism in adulthood: A 21- year longitudinal study. *J Pers Individ Dif* 2005; 39(1): 511-21.
 20. Karami J, Alikhani M, Zakiei A, Khodadi K. The effectiveness of art therapy (painting) in reducing the aggressive behavior of students with dyslexia. *J Learning Disabilities* 2012; 1(3): 105-17. (Persian)
 21. Littleton H.L, Axsom D.S, Pury C.L. Development of the body image concern inventor. *Behav Res Therapy* 2005; 43(1): 229-41.
 22. Basaknejad S, Ghafari M. The relationship between body demographic concern and psychological problems among university students. *Behav Sci J* 2007; 1(2): 179-87. (Persian)

23. Mohammadi N, Sajadinejad M. The evaluation of psychometric properties of body image concern inventory and examination of a model about the relationship between body mass index, body image dissatisfaction and self-esteem in adolescent girls. *Psychological Studies-Faculty of Education and Psychology Al-Zahra University* 2007; 3(1): 85-101. (Persian)
24. Ganji H. *Personality evaluation*. 2th ed. Tehran: Savalan publication; 2012. P. 167-9.
25. Dortaj F, Masaebi A, Asadzadeh H. The effect of anger management training on aggression and social adjustment of 12-15 years old male students. *J Appl Psychol* 2010; 4(12): 62-72. (Persian)
26. Safir MP, Flaisher Kellner S, Rosenmann A. When gender differences surpass cultural differences in personal satisfaction with body shape in Jewish and Arab college students. *J Sex Roles* 2005; 52(5): 369-78.
27. Algars M, Santtila P, Varjonen M, Witting K, Johansson A, Jern P, et al. The adult body: How age, gender, and body mass index are related to body image. *J Aging Health* 2009; 21(8): 1112-32.
28. Heydari A, Alipour SH. Comparison of social anxiety and fear of body image in male and female student. *New Find Psychol* 2012; 7(22): 83-95.
29. Nichols TR, Graber JA, Brooks-Gunn J, Botvin GJ. Sex differences in overt aggression and delinquency among urban minority middle school students. *J Appl Dev Psychol* 2006; 27(1): 78-91.
30. Mohammadi N. A preliminary study of the psychometric properties of buss and Perry's aggression. *J Soc Sci Hum Shiraz Univ* 2006; 4(25): 135-52. (Persian)
31. Iossi Silva M A, Pereira B, Mendonça D, Nunes B, Oliveira WA. The involvement of girls and boys with bullying: an analysis of gender differences. *Int J Environ Res Public Health* 2013; 10(1): 6820-31.
32. Xu X, Mellor D, Kiehne M, Ricciardelli LA, McCabe MP, Xu Y. Body image dissatisfaction in body change behaviors and sociocultural influences on body image among Chinese adolescents. *J Body Image* 2010; 289(1): 1-9.
33. Golian S, Ghiyasvand M, Mirmohamad M, Mehran A. The relationship between body image of obese adolescent girls and depression, anxiety and stress. *Payesh* 2014; 13: 433-40. (Persian)
34. Pimenta AM, Sánchez-Villegas A, Bes-Rastrollo M, Nicole López C, Martínez-González M. Relationship between body image disturbance and incidence of depression. The SUN prospective cohort. *BMC Public Health* 2009; 5(1): 1-9.

AN ANALYTICAL SURVEY ON THE FEAR OF BODY IMAGE AND AGGRESSION IN GIRL AND BOY HIGH SCHOOL STUDENTS

Maryam Heidari¹, Hakimeh Eskandari Sabzi², Shahrzad Nezarat¹, Meysam Mojadam², Sara Sarvandian¹, Sanaz Shabani², Marzieh Azar²

Received: 25 Sep, 2016; Accepted: 22 Nov, 2016

Abstract

Background & Aims: Physical changes of puberty as a serious crisis in the teenagers can lead to body image disruptions and aggression disorders. Detection of relationship between these important factors can be necessary. Thus, the investigators tried to carried out an analytical survey on fear of body image and aggression in girls and boys in high school students of Abadan city.

Materials and Methods: This was a cross-sectional study that was performed by multistage cluster sampling on 357 girls and boys in high school students in their first to fourth level of study in Abadan city in 2016. The data were collected by demographic information form, Littleton fear of body image questionnaire, and Eysenck aggression questionnaire. The data were analyzed by using SPSS software by descriptive statistics, Independent t-test and Pearson correlation coefficient.

Results: The results showed that fear of body image score was 39.4 and aggression score was 28.9 in the students.

The findings also showed no significant relationship between fear of body image and aggression in girl and boy students.

Conclusion: In this study, there was no significant relationship between fear of body image and aggression in high school students, but applying appropriate approach for solving these problems is very important. In additional pathology, these factors should be detected more carefully, and these problems should be included in psychological health plan.

Keywords: Fear of body image, aggression, students

Address: Abadan School of Medical Sciences, Abadan, Iran.

Tel: +989378772274

Email: heidari.maryam84@yahoo.com

¹ Instructor in medical surgical nursing, Abadan School of Medical Sciences, Abadan, Iran (Corresponding Author)

² Student of Nursing, Abadan School of Medical Sciences, Abadan, Iran

³ Instructor in epidemiology, School of Health, Ahvaz Jundishapur University of Medical Science, Ahvaz, Iran